

Udenrigsministeriet: Dansk sikkerhedspolitik 1948-1966 – Bind II: Bilag

159. Skrivelse af 22. april 1959 fra forsvarschefen til Forsvarsministeriet (side 362-364)

Bilag 159

Skrivelse af 22. april 1959 fra forsvarschefen til forsvarsministeriet

FORSVARSCHEFEN

Kastellet, København Ø.

Den 22. april 1959

Ad skrivelse af 20. marts 1959 fra folketingets udvalg angående forslag til lov
om forswarets organisation m. v.

Spørgsmål 11:

»Hvilke planer er der for opstilling af NIKE- og andre raketbatterier? I hvilket omfang vil de erstatte fly og dermed kunne træde i stedet for den foreslåede begrænsning af flyvevåbnet? Hvornår vil de være opstillet? Man udbeder sig en redegørelse for raketbataljonernes effektivitet med og uden atomvåben.«

Svar:

Indledning

Nærværende besvarelse tager først og fremmest sigte på forholdene i forbindelse med opstilling af NIKE-batterier, idet HONEST JOHN og LITTLE JOHN på grund af deres korte rækkevidde – maksimalt 25 km – er våben beregnet til løsning af opgaver inden for det konventionelle artilleris virkeområde, i hvilket flyvevåbnet kun har få opgaver.

Definitioner

I besvarelsen vil følgende almindelig anvendte terminologi for raketvåben og fly blive anvendt:

- a) SAM, Surface-to-Air-Missiles, f. eks. NIKE og HAWK,
- b) SSM, Surface-to-Surface Missiles, f. eks. HONEST JOHN, LITTLE JOHN og MATADOR,
- c) AWX, altvejrjagere,
- d) IDF, dagjagere,
- e) FB, jagerbombefly.

Planer

De for opstillingen af SAM- og SSM-enheder foreliggende planer er udarbejdede med henblik på en trinvis udvikling af luftforsvaret, idet der er foretaget en afvejning af forholdene mellem antallene af

- a) bemandede forsvarsjagere (AWX og IDF) og SAMs,
- b) bemandede jagerbombefly (FB) og SSMs.

Det bemærkes, at der for SSMs vedkommende er tale om et langtrækkende våben, som er tænkt at skulle erstatte FB i deres langtudgående taktiske opgaver.

Under udarbejdelsen af forsvarssyrelsens planer har det på grund af de begrænsninger, som forsvarsbudgettet sætter, ikke været muligt i ønskeligt omfang at fore-

(Bilag 159 fortsat)

tage afbalanceringer svarende til de ovenfor nævnte afvejninger. Disse omstændigheder i forbindelse med andre forhold, herunder personelmangel, har således bevirket, at man fra dansk side endnu ikke har accepteret et under våbenhjælpsprogrammet løbende tilbud om yderligere 1 NIKE-bataljon.

I samme forbindelse skal anføres, at de nationale militære myndigheder undersøger mulighederne for at anbefale opstilling af et antal raketafdelinger af typen HAWK til supplerende af NIKE-luftforsvaret, det vil sige til bekæmpelse af lavtgående fly, som NIKE-raketten ikke kan bringes til virkning mod, samt til afløsning af hærens nuværende stationære lette luftforsvar med 40 mm luftværnskanoner, der må betegnes som forældet.

Det skal understreges, at der i det fremlagte lovforslag kun er medtaget 1 NIKE-bataljon, samt at yderligere SAM-bataljoner ikke vil kunne drives inden for lovforslagets økonomiske rammer.

SAMs indflydelse på luftforsvaret

Med indførelse af SAMs i luftforsvaret tilsigtes det i størst muligt omfang at erstatte det konventionelle jagerforsvar, idet dog bemandede jagerfly stadig må anvendes dels på grund af deres operationelle smidighed, dels fordi kun jagerfly umiddelbart kan afsløre art og herkomst af uidentificerede fly og afvise krænkelse af dansk luftterritorium i fredstid.

En nærmere redegørelse for planer for opstilling af SAM-enheder, sammenligning mellem det i sådanne planer og det i lovforslaget indeholdte samt konsekvenserne for opstilling af sidstnævnte styrke er indeholdt i et ved særlig fordeling tilsendt HEM bilag. Den nævnte styrke erstatter – selv om den indeholder 1 NIKE-bataljon – således ikke den af lovforslaget nødvendiggjorte halvering af det nuværende antal jagereskadriller og resulterer derved i et utilstrækkeligt luftforsvar, som ikke kan forhindre en blotlæggelse af Danmark og danske styrker over for fjendtlige flyverangreb.

Terminer

Den første SAM-bataljon (NIKE) forventes at være opstillet og operationsklar med udgangen af 1959.

Den første SSM-bataljon (HONEST JOHN) forventes at være operationsklar ca. 1. nov. 1959.

Anvendelse af raketbataljoner uden og med atomladninger

HONEST JOHN (artilleriraket)

HONEST JOHN er en raket konstrueret med det ene formål at afskyde taktiske atomvåben inden for det konventionelle feltartilleris virkeområde, men raketten kan dog også forsynes med konventionel sprængladning.

Taktisk anvendelse, mobilitet og skydeledelse m. v. er stort set som for øvrigt feltartilleri, dog med en i sammenligning hermed ringe skudkadence – ca. 1 raket i timen (maksimalt 2 i timen) pr. udskydningsapparat.

Raketens maksimale rækkevidde er ca. 25 km. Våbnets spredning er så stor, at

(Bilag 159 fortsat)

kun 50 pct. af skuddene falder inden for en radius af størrelsesordenen 300-400 m fra målet. Til sammenligning tjener, at for det konventionelle artilleris tunge skyts med tilsvarende rækkevidde falder 50 pct. af skuddene inden for en radius af ca. 40 m.

Virkningsradius (fra nedslagsstedet) for en konventionel HONEST JOHN sprængladning er ca. 150 m, artillerigranatens er ca. 90 m.

HONEST JOHN raketten kan forsynes med atomladninger af forskellig styrke. Herved forøges raketens virkningsradius mod personel og materiel ganske betydeligt, men medfører på den anden side også, at der må stilles store krav til sikkerhedsafstandene for eget personel. Der skal i denne forbindelse henvises til det hemmelige bilag, der er tilsendt ved særlig fordeling.

HONEST JOHN raketten med atomladning er således et velegnet våben til ødelæggelse af troppekonzentrationer og andre større mål, men kan samtidig – trods den i forhold til konventionelt artilleri ret store spredning – anvendes med tilstrækkelig nøjagtighed til, at man med sikkerhed kan undgå uønskede ødelæggelser, herunder radioaktivt nedfald af betydningsfuld.

Af en undersøgelse af brugen af HONEST JOHN med konventionelle ladninger fremgår det – i overensstemmelse med det førnævnte formål med konstruktionen af våbnet – at HONEST JOHN på grund af

ringe skudkadence,
stor spredning og
en i forhold til spredningen lille sprængladning

udgør et i forhold til konventionelt feltartilleri så underlegent våben, at det vil være ganske uhensigtsmæssigt og alt for dyrt at anvende HONEST JOHN uden atomladninger.

NIKE (luftværnsraket)

Rækkevidden mod luftmål forøges betydeligt ved anvendelse af NIKE AJAX og NIKE HERCULES.

Fjernstyringssystemet giver mulighed for at bringe raketten til sprængning i nærheden af flyet med en nøjagtighed, der er afhængig af afstanden til flyet. Med konventionel sprængladning er NIKE-raketens virkning indskrænket til nedskydning af 1 fly pr. raket, ligesom forholdet er det ved luftværnsartilleriets pjecer.

NIKE HERCULES kan medføre en atomladning, hvilket betyder, at hele formationer af fly kan ødelægges med en raket; dette sammenholdt med den høje pris for en NIKE-raket, som medfører en relativt lille tildeling af raketter, bevirker, at anvendelse af NIKE-raketter uden atomladning er såvel ganske uhensigtsmæssig som uøkonomisk i forhold til brug af atomladede raketter.

Endvidere kan det tilføjes, at NIKE HERCULES under visse forhold vil kunne anvendes til beskydning af mål på jorden eller søen. Virkning med atomladning imod sådanne mål er af samme størrelsesorden som for HONEST JOHN angivet.

Vedrørende de enkelte data for NIKE-luftværnsraketterne skal der henvises til det hemmelige bilag, der er tilsendt ved særlig fordeling.